

روز جهانی مبارزه با بیماری‌های مشترک انسان و دام: بازتعریف سلامت در عصر بیماری‌های نوپدید و بازپدید

شهاب الدین سروی

واژه‌های کلیدی: سرمقاله، زئونوز، سلامت واحد

World Zoonoses day: redefining health in the era of emerging and re-emerging zoonotic diseases

Keywords: Editorial, Zoonoses, One Health

Shahabeddin Sarvi

Professor and Head Department of Medical Parasitology, School of Medicine, Toxoplasmosis Research Center, Communicable Diseases Institute, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

Corresponding Author: Shahabeddin Sarvi - Toxoplasmosis Research Center, Communicable Diseases Institute, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran (E-mail: shahabesarvi@yahoo.com)

(Received June 21, 2026; Accepted June 30, 2026)

J Mazandaran Univ Med Sci 2026; 36 (258): 1-2 (Persian).

دامپروری صنعتی و افزایش تماس انسان با حیات وحش، شرایط انتقال بسیاری از عوامل بیماری‌زا را تغییر داده‌اند (۱، ۲). در چنین شرایطی، بیماری‌های مشترک انسان و دام دیگر تنها یک مسئله پزشکی یا دامپزشکی نیستند، بلکه به موضوعی مرتبط با امنیت سلامت، امنیت غذایی و توسعه پایدار تبدیل شده‌اند. این واقعیت، ضرورت عبور از رویکردهای بخشی و حرکت به سوی همکاری‌های میان رشته‌ای را بیش از گذشته آشکار ساخته است (۴).

پاسخ جامعه جهانی به این چالش، توسعه رویکرد سلامت واحد (One Health) بوده است. رویکردی که بر همکاری نزدیک میان متخصصان پزشکی، دامپزشکی، بهداشت محیط، اپیدمیولوژی، علوم زیستی و سیاست‌گذاری سلامت تأکید دارد (۱، ۳، ۴).

روز جهانی مبارزه با بیماری‌های مشترک انسان و دام، فرصتی برای تأمل در یکی از مهم‌ترین چالش‌های سلامت جهانی است. بیماری‌های مشترک انسان و دام (Zoonoses) بیش از ۶۰ درصد بیماری‌های عفونی شناخته شده انسان را تشکیل می‌دهند و منشأ حدود ۷۵ درصد بیماری‌های عفونی نوپدید هستند (۱، ۲). همه‌گیری کووید-۱۹، همراه با اپیدمی‌هایی مانند ابولا، آنفلوآنزای پرندگان و سندرم حاد تنفسی شدید (SARS)، نشان داد که سلامت انسان، حیوان و محیط زیست به طور جدایی ناپذیری به یکدیگر وابسته‌اند و مدیریت مؤثر بیماری‌های نوپدید بدون توجه هم‌زمان به این سه مؤلفه امکان‌پذیر نیست (۲، ۳).

در سال‌های اخیر، رشد جمعیت، تغییرات اقلیمی، تخریب زیستگاه‌های طبیعی، کاهش تنوع زیستی، توسعه

مؤلف مسئول: شهاب الدین سروی - مرکز تحقیقات توکسوپلاسموز، پژوهشکده بیماری‌های واگیر، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران E-mail: shahabesarvi@yahoo.com

استاد و مدیر گروه انگل شناسی پزشکی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات توکسوپلاسموز، پژوهشکده بیماری‌های واگیر، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۳/۳۱ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۴۰۵/۴/۱ تاریخ تصویب: ۱۴۰۵/۴/۹

شواهد نشان می‌دهد که نظام‌های یکپارچه مراقبت، تبادل مؤثر داده‌ها، تشخیص زودهنگام و هماهنگی بین‌بخشی، نقش مهمی در پیشگیری و کنترل بیماری‌های نوپدید و بازپدید ایفا می‌کنند (۳، ۴).

در ایران، بیماری‌هایی مانند تب مالت، تب خونریزی دهنده کریمه-کنگو، هیداتیدوز و لیشرمانیوز همچنان از مهم‌ترین بیماری‌های مشترک انسان و دام محسوب می‌شوند و علاوه بر پیامدهای بهداشتی، خسارات اقتصادی قابل توجهی نیز بر بخش دامپروری و نظام سلامت کشور تحمیل می‌کنند (۱، ۵، ۶). در چنین شرایطی، تقویت نظام‌های مراقبت، توسعه پژوهش‌های میان رشته‌ای و گسترش همکاری میان وزارت بهداشت،

سازمان دامپزشکی، دانشگاه‌ها و سایر نهادهای مسئول، ضرورتی اجتناب ناپذیر است. روز جهانی مبارزه با بیماری‌های مشترک انسان و دام یادآور این واقعیت است که پیشگیری از همه‌گیری‌های آینده، تنها با پذیرش عملی رویکرد «سلامت واحد» و تقویت همکاری میان بخش‌های مرتبط امکان‌پذیر خواهد بود. سرمایه‌گذاری در این رویکرد، نه تنها به کنترل بیماری‌های مشترک انسان و دام کمک می‌کند، بلکه زیرساختی پایدار برای ارتقای امنیت سلامت و افزایش تاب‌آوری نظام‌های بهداشتی در برابر تهدیدهای آینده فراهم می‌آورد.

References

1. World Health Organization, Food and Agriculture Organization of the United Nations, United Nations Environment Programme, World Organisation for Animal Health. One Health Joint Plan of Action (2022–2026): Working Together for the Health of Humans, Animals, Plants and the Environment. Geneva: WHO; 2022.
2. Karesh WB, Dobson A, Lloyd-Smith JO, Lubroth J, Dixon MA, Bennett M, et al. Ecology of zoonoses: natural and unnatural histories. *Lancet* 2012; 380(9857): 1936-1945. PMID: 23200502
3. Mackenzie JS, Jeggo M. The One Health Approach—Why Is It So Important? *Trop Med Infect Dis* 2019; 4(2): 88. PMID: 31117223
4. Destoumieux-Garzón D, Mavingui P, Boetsch G, Boissier J, Darriet F, Duboz P, et al. The One Health Concept: 10 Years Old and a Long Road Ahead. *Front Vet Sci* 2018; 5: 14. PMID: 29494229
5. Khalkhali HR, Foroutan M, Khademvatan S, Majidiani H, Aryamand S, Khezri P, et al. Prevalence of cystic echinococcosis in Iran: a systematic review and meta-analysis. *J Helminthol* 2018; 92(3): 260-268. PMID: 28589871
6. Mirnejad R, Jazi FM, Mostafaei S, Sedighi M. Epidemiology of brucellosis in Iran: A comprehensive systematic review and meta-analysis study. *Microb Pathog* 2017; 109: 239-247. PMID: 28602839